

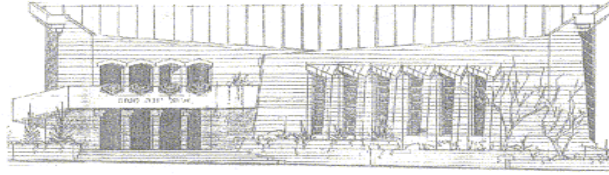
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת

ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דף מקורות לשיעור בנושא:

שימוש בתנור אחד לבשרי וחלבי

ערך: הרב דוד אברהם ספקטור

סיכום שיעור:

1. לכתחילה ישתמש בתנור מיוחד או לפחות בתא נפרד בתנור לבשרי לחוד, לחלבי לחוד ולפרווה (סתמי) לחוד.
2. בדיעבד או בשעת דחק במקום שיש רק תנור אחד עם תא אחד, כגון במקום עבודה, במקום לימודים ובחופש במקומות רחוקים, ינהג כדלהלן:
 - א. מכסה את כלי הבישול (סיר, מחבת, תבנית) במכסה (פלסטיק) או בנייר כסף ואז מותר להשתמש בכלי בשרי ואח"כ כלי חלבי או להיפך (רמ"א יו"ד סי' צ"ב, סעי' ח').
 - ב. אם הכלי פתוח בלי מכסה, כגון שבישל בכלי בשרי בתנור, אין להשתמש בתנור או במיקרוגל בכלי חלבי בלי הכשרה, ובמיוחד כשהיו נוזלים ("זיעה") בכלי הבשרי וכן להיפך אם בישל בכלי חלבי.
 - ג. הכשרת התנור החשמלי או של גז היא ע"י שמנקה אותו היטב ואח"כ מדליק אותו ("ליבון קל", שו"ת מנחת יצחק ח"ה סי' כ) ל- 20 דקות (שו"ת יביע אומר ח"ה, סי' ז). מקירו-גל ינקה אותו וישים כוס עם מים ("הגעלה", מנחת יצחק הנ"ל בתנור שהסיקו מבחוץ וה"ה במיקרו גל) ויפעיל אותו. לכתחילה יחכה 24 שעות בין שימוש בשרי לשימוש חלבי אם זה אפשרי. הרשת שעליו שם את תבניות אין צורך להכשירו (שו"ת אגרות משה ח"א, סי' מ').
 - ד. גם אחרי הכשרת התנור, חייבים להשתמש בתבניות וכלים מיוחדים לבשרי, לחלבי ולפרווה (סתמי).
3. בדיעבד אם קרה ששם כלי בשרי עם תבשיל בשרי פתוח בתנור חלבי או להיפך (תנור שלא נוקה ושלא הוכשר), ישאל שאלת רב ויציין בשאלה עם התבשיל היה עם נוזלים (רוטב) או יבש (כגון באפיה וצליה או בחימום כגון של פיצה חלבי בתנור בשרי בטעות).

מקורות לשיעור:

- א. תנור עם תבשיל (בשרי) נוזלי ("זיעה") אסור בלי הכשרה להשתמש בתנור לחלבי
 - 1] שולחן ערוך יורה דעה סימן צב סעיף ח
 - א] מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר, הזיעה עולה ונבלע בקדירה, ואוסרתה.
 - ב] (רמ"א)הגה: וכל זה מיירי (מדובר) שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המאכל עצמו לקדירה שעליה וכן אם המחבת מכוסה, הכל שרי (מותר) מידי דהוי (זה דומה ל)שתי קדירות נוגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו בנגיעה, כל שכן בזיעה.
 - ג] וגם מיירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדת בזיעה במקום שנוגע בקדירה. אבל אם אין היד סולדת בזיעה, הכל שרי (הכל מותר).
- 2] שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מ
 - א] הנה בתנורי הגעז שבמדינה זו אם יש חשש זיעה בבשלו תבשיל של בשר מגולה לאסור לבשל אח"כ תבשיל של חלב מגולה שרוצה כתר"ה להתיר מג' טעמים הם טעמים קלושים.
 - ב] דמה שכתב בטעם א' משום שרב המרחק בין הקדירה להכותלים, ודאי אין לסמוך על זה
 - ג] ...שלא היה שם היד סולדת בהזיעה שהוזכר ברמ"א סי' צ"ב סעי' ח'... זה רק כשהקדירה העליונה אינה רותחת שאפשר שלא יהיה היד סולדת בהזיעה.
 - ד] אבל בתנורי הגעז הרי הגג והכותלים כולם חמים מאד והזיעה שמגעת שם אף אם לא היה היד סולדת מצד הזיעה בעצמה הרי נעשה כשמגעת בהגג והכותלים רותח שהיד סולדת.
 - ה] וטעם הב' שהתנורים יש להם פתח בצד יציאת העשן אף שאני לא ראיתי תנורים של געז שיהיה להם פתח להוציא עשן, עכ"פ אף אלו שיש להם פתח קטן מן הצד אף לאיסור ריחא לא יועיל עיין בש"ך סי' ק"ח סק"ג. וכל-שכן לענין זיעה
 - ו] ובבאורי הגר"א ס"ק ל"ט, נמי לא תצא כל הזיעה מהפתח קטן אם לא שיהיה פתוח לגמרי בצד אחד וראיה שבסתם מרחץ ובית יש גם פתחים פתוחים ומ"מ יש זיעה.
 - ז] וטעם ה' דאם אינו ממש בזה אחר זה יש לתלות שנתייבשה ונשרפה מחמת חום התנור ואין בזה רק משום בליעה.

ח] אינו מובן הא **עיקר הנידון הוא מצד הבליעה** דמצד הבעין הא יכולין לסלק **הבעין ע"י שפשוף והדחה**. ולתלות ששנרפה ודאי אין טעם **דאינם חמים כ"כ עד שישרוף** וגם אינו קרוב כ"כ להאש שישרוף.
ט] ולכן **אם היה זיעה אין להתיר לבשל תבשיל בשר ותבשיל חלב מגולין אף בזה אחר זה**... דבתנורים אלו שסתומים בגג וכותלים ודאי מזיע או שיותר נוטה שיזיע. ולכן יש להחמיר למעשה שלא לבשל בהתנור קדירות מגולות (בשרי ואחר-כך חלבי).
י] **ובדיעבד כיון שהוא ספק(אם היה זיעה) אין לאסור** אם היה **אחר המעת לעת דהבליעה היא נותן טעם לפגם ומצד חשש שמא נפל מהזיעה שבעין** איזה טפות הוא יותר משישים לפי המסתבר יותר וכיון שהוא רק ספק איכא **ספק ספיקא** שמא לא היה זיעה כלל ואף אם היה זיעה שמא נפלו רק טפות שאיכא ששים נגדם כהמסתבר.
י"א] **ובדבר המכבד(רשת) שמשמים הקדרה עליה והאש מתחתיו ולפעמים נשפך מן הקדרה עליה האם צריכים מכבד מיוחד לשל בשר ולשל חלב או שיש לתלות שטעם הבשר או החלב נשרף מיד**.
הנה הנידון הוא רק על הבעין **דמצד הבליעה הם כשתי קדירות שנגעו זה בזה** דהא אין מניחין על המכבד בשר וכדומה בלא קדירה ומחבת **שמותר אף לכתחלה**. והבעין הוא רק מצד מה שנשפך ע"י הרתיחה **שהוא רק דבר לח שמתייבש תיכף על טס של ברזל שהוא על האש שחם מאוד**. וזהו הטעם שעל גבי התנור שהוא על האש של הגעז אין חוששין וכן הוא על המכבד(רשת).

ב. תנור עם תבשיל בשרי נוזלי ("זיעה") מותר אחרי הכשרה להשתמש בתנור לחלבי.
3] שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן כ (לרב יצחק וייס זצ"ל, הראב"ד של העדה החרדית בירושלים)
בדין אפיית ובישול מאכלי בשר וחלב בתנור גאז ואלקטרי (חשמל). נשאלתי כמה פעמים האיד להתנהג במי שאין לו רק תנור של גאז או אלקטרי, בבישול או אפיית מאכלי בשר וחלב בזה אחר זה.
א] (י"ד) אמנם מה נעשה לאחינו בני ישראל, ובתוכם כמה בני תורה, שלומדים תורה מתוך הדחק, ואין להם היכולת, לרכוש להם תנור לבשר ולחלב ולפארווע לכל אחד בפני עצמו...
ב] נלענ"ד, דבאם אפשר לכתחילה שיקנו להם תנור של גאז או אלקטרי שהיסקו בפנים, מה טוב, דאז ע"י לבון הקל, לכוילי עלמא שרי(לכל הדעות מותר) אף לכתחילה
ג] כיון דהיתרא בלע(בשר או חלב), וכמ"ש בטו"ז (סי' תנ"א סק"ח ומג"א סק"א), דאם היתרא בלע, אף בנבלע ע"י האור(האש) מהני הגעלה, ולבון הקל הוי כהגעלה, כמ"ש הרמ"א שם (סעיף ד'), וכן איתא להדיא לענין בשר וחלב שם (סי' תק"ט סעיף ה') עיי"ש.
ד] ומהנכון שיהיה לו דף מיוחד לבשר וחלב ופארווע לכל אחד בפני עצמו, והזיעה בודאי לא נקרא תשמישו ע"י האור, כמ"ש בתשו' ערוגת הבושם (או"ח סי' קי"ט), ומהני(מועיל) ליבון הקל אף באיסורא בלע עיין שם.
ה] (ט"ו) אבל אם אין להם רק תנור שהיסקו מבחוץ... בשעה שעושה הלבון הקל, יעמוד גם בפנים קדירה עם מים, עד שירתיח ויעלה זיעה הרבה, דאז יהיה גם הגעלה מבפנים, כמו הבליעה ע"י הזיעה,
ו] הפרי"ח: לענין דינא... אם ההכשר הוי ממש מעין מה שנאסר, דהשתא נמי איכא זיעה, דמהני משום כבולעו כד פולטו וכו' עכ"ל, והובא גם בפמ"ג (סי' צ"ד מ"ז סק"א)...
ז] ובהו בודאי בנדון דידן, דנבלע רק ע"י זיעה, ועושה גם לבון הקל, ורק לצאת החשש דהיסקו מבחוץ, שפיר הועילו ע"י ההכשר בהזיעה מבפנים.
ח] (ט"ז) והנה כמובן, דמקודם צריכים לנקות היטב כל הדפנות, שלא יהיה שום בעין דבוק שם
ט] ואין חשש רק על הבליעה בדופניו, אחרי המעת לעת הוי נותן טעם לפגם ואין אוסר הכלי שתחתיו,
י] ואף דלכתחילה אין מגעילין רק אינו בן יומו אפילו בהיתרא בלע, כדאיתא שם (או"ח סי' תנ"ב סעי' ב'), וגם אין מגעילין מבשר לחלב ולהיפוך, מ"מ כיון דהוי רק משום חומרא, ובכה"ג דכל הגעלה הוי רק להעדפה בעלמא, אין להחמיר בכל זה, ובנוגע לליבון מבשר לחלב, שייך בזה מה דאיתא שם (בשו"ע או"ח סי' תק"ט סעי' ה'): "מותר ללבן בייט כלי ברזל שאפו בו פלאדוין של גבינה, ואחר הליבון יאפו בו פשטיד"ה של בשר".

ג. תנור עם תבשיל בשרי יבש ("ריחא"), להתשמש אחר-כך לחלבי
4] שולחן ערוך יורה דעה סימן קח סעיף א
א] אין צולין בשר כשרה עם בשר נבלה או של בהמה טמאה בתנור אחד, ואף על פי שאין נוגעים זה בזה. ואם צלאן, הרי זה מותר.
ב] ש"ך שם ס"ק ב: דריחא לאו מילתא היא בדיעבד.
ג] (רמ"א) הגה: והוא הדין לבשר עם חלב נמי דינא הכי. ש"ך שם ס"ק ד: כלומר לאפות בשר עם חלב.
ד] רמ"א: ונוהגין להחמיר לכתחלה, אפילו בתנור גדול. ובדיעבד, להקל אפילו בתנור קטן.
ה] אם אפו פת עם בשר(תחת מחבת שיש לה רגליים גבוהות שזה כמו בתנור קטן סתום לגמרי, שאוסר שם הרמ"א בסעי' ב'), אסור לאכלו בחלב אבל בזה(בשר) אחר זה(פת) אין לחוש.
ו] ש"ך שם ס"ק יב: אבל בזה אחר זה אין לחוש - כי לא נמצא ריחא ופיטום כללי שיחזור ויפלוט לאוכל ואפילו כלי בן יומו רק שלא יגע ממש עכ"ל תשובת מיימוני ונראה דאפילו דבר שנעשה להריח ועדיין ריחו בתנור אין לחוש לבזה אחר זה
ז] אלא אם כן הזיע המחבת משניהם, דאז אסור אפילו בזה אחר זה, אם היו שניהם מגולין.

5] שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מ
אפו או בשלו דברים יבשים שהם אוכלין בלא משקין... יש להתיר בזה אחר זה אף "בהזיעו". בסתמא אין לחוש לשמא הזיעו בדברים יבשים ומותר בסתמא בזה אחר זה.

6] שו"ת יביע אומר חלק ה - יורה דעה סימן ז
א] אודות שאלתו בדין תנור גאז או תנור חשמלי, שלפעמים צולים בתוכו בשר או עוף, ורואים אז שהתנור מתמלא הבל זיעה מהצלי, אם מותר לאפות באותו תנור לאחר מכן עוגות ממולאות מגבינה וכיו"ב, בתוך מגש אחר המיוחד למאכלי חלב. הנני להשיבו בס"ד.
ב] רק באוכלין כגון אפיית עוגות - גבינה לאחר צליית בשר, יש לצרף דעת הסוברים שאין דין זיעה באוכלין (יבשים), ולכן יש להתיר: לאחר מעת לעת מצליית הבשר, ובמגש המיוחד למאכלי חלב, ובתנאי שיסיקו את התנור לפני האפיה כשליש שעה, באופן שחום התנור יסלק כליל את הזיעה המועטת במדה שישנה בתנור. והנוהגים להקל בזה באוכלים גם בתוך מעת לעת אין למחות בידם, שיש להם על מה שיסמוכו.